

Jóannes Rasmussen 1912 - 1992

Jarðfrøðin, Fróðskaparfelagið og Fróðskaparsætrið

Tá Jóannes Rasmussen doyði, mistu vit ein av teimum monnum, sum veruliga legði lunnar undir gransking og hægri undirvísing í Føroyum. Sjálvandi hevur verið granskað í Føroyum langt aftur í tíðina, tó einamest av útlendingum. Av føroyingum kunnu vit nevna Svabo, sum í 1781 - 82 var í Føroyum og kannaði øll mögulig viður-skifti. Eisini kunnu vit nevna Dr. Jakob Jacobsen, sum fyrst í hesi øldini granskaði mál, søgu og sagnir í Føroyum og Hetlandi serliga. Hammershaimb gjørði eisini eitt ómetaliga stórt ví sindaligt arbeiði í Føroyum, og hann skapaði sum kunnugt okkara skriftmál. Nevnast kunnu fleiri, men tað voru einstaklingar og ofta útlendingar.

Tí var saknur á einum skipaðum sam-starvi millum føroysk ví sindafólk. Í 1952 hildu nakrir menn, at tíðin nú var búgin til at savnast og skipa felag, sum skuldi hava til endamáls at stimbra gransking her heima. Teir ið skipaðu fyri hesum voru Jóannes Rasmussen og Hanus Debes Joensen. Hinir voru Sverri Dahl, anti-kvarur, R. K. Rasmussern, kommunulækni dr. med., h. c. Rasmus Rasmussen, fyrrverandi háskúlastjóri, Karsten Hoydal, fisk-vinnufrøðingur, Axel Poulsen, kommunu-

lækni, Hans Jacob Jacobsen, landbúnaðar-ráðgevi (Heðin Brú). Úrslitið av fundi 17. desember 1952 á Debesartrøð millum nevndu menn var Føroya Fróðskaparfelag. Fyrsta ritið, sum kom at eita Fróðskaparrit, var longu prentað, áður enn hesin fundur var hildin. Chr. Matras, professari í Keyp-mannahavn og Niels á Botni, Nólsoy, voru ikki við á fundinum, men høvdu skrivað greinir í fyrsta Fróðskaparritið og voru sostatt limir frá fyrsta degi.

Fróðskaparrit kom regluliga út eina ferð um árið og limatalið í felagnum vaks støðugt, eisini við útlendskum limum.

Í 1965 fóru teir, Jóannes Rasmussen, Hanus Debes Joensen og Chr. Matras eitt stig víðari og stovnaðu Fróðskaparsetur Føroya (Academia Færoensis). Hesin stovnur skuldi taka sær av útbúgving á uni-versitetsstigi í ymiskum lærugreinum - fyrst og fremst samfelagsfrøði og gudfrøði. Í 1990 samtykti løgtingið, at Academia Færoensis skuldi broytast til Universitas Færoensis. Føroyar høvdu nú fingið sít universitet.

Í øllum hesum stóð Jóannes á odda, altíð saman við vininum Hanus Debes Joensen og øðrum góðum monnum

Høvuðsarbeiði Jóannesar var tó jarðfrøðin. Her gjørði hann grundleggjandi kanningar, sum eftirtíðin kann byggja víðari á. Geologisk Kort over Færøerne og Beskrivelse over Geologisk Kort over Færøerne, sum kom í 1969, var úrslitið av meira enn 30 ára strævnum arbeidi í fjøllunum í Føroyum. Frá fjøru til fjalls kring allar oyggjarnar gekk Jóannes og teknaði nágreiniliga upp basaltlindirnar, kolið, óreglulig innskot, sillarnar, gongir, rivuskipanir og alt annað, sum hevði við Føroya jarðfrøði at gera. Alt var teknað inn á kort í støddini 1:20000. Tað prentaða kortið var í støddini 1:50000.

Hann var lærari í náttúrusøgu á lærara-skúlanum frá 1959 til 1963.

Av tí at hann altið hevði havyt stóran áhuga í at undirvísia, skrivaði hann eisini hópin av lættari skiljandi greinum um føroyska jarðfrøði. Hann var eisini stovnari av Føroya Náttúra - Føroya Skúli, sum hevði til endamáls at útgeva undirvísingartilfar á føroyiskum. Ein rúgva av heftum um ymisk náttúrufrøðilig evni komu út, meðan hann var formaður. Nú hevur hetta felagið ligið stilt í fleiri ár, men tað er ikki avtikið.

Semingsmaður var hann eisini í 50'unum, og hann hevði eisini onnur álitiststørv m.a. formaður í Egnsvudviklingsrådet 1961 - 63.

Jóannes hevði evnini at fáa hugskot, arbeiða við teimum og fáa tey útint. Hann dugdi sera væl at fáa samstarv í lag millum vísindafólk av öllum slagi. Eisini dugdi hann at sannføra bæði mynduleikar, stovnar og einstaklingar um, at hansara tankar voru rættir og verdir at stuðla. Alt hetta hevði eisini nakað við tað at gera. at hann

hevði viðføddan myndugleika, og at fólk høvdu álit á honum. Hann hugsaði seg eisini altið sera væl um, áðrenn hann fór undir nakað nýtt. Tað samstarv millum stovnarnar á Debesartrøð, sum Jóannes meira enn nakar arbeiddi fyri, hevur boríð ávøkst á mongum økjum.

29. 2. 1912 - 5. 1. 1992

Skrivstovumaður 1928 - 33.

Studentsprógv 1937.

Mag. scient. i jarðfrøði 1950.

Stovnaði Náttúrugripasavnið 1955.

Afdelingsgeolog við Danmarks Geologiske Undersøgelse 1954.

Statsgeolog sama stað 1971.

Heiðursdoktari við Keypmannarhavnar Universitet 1979.

Meðstovnari av Føroya Fróðskaparfelag 1952. Hann og H. D. Joensen skiftust um at vera formaður og næstformaður felagsins frá 1952 til 1977.

Meðritstjóri av Fróðskaparrit 1952 - 1977.

Meðstovnari av Fróðskaparsetri Føroya 1965.

Skrivaði hópin av jarðfrøðiligung greinum og bókum.

Høvuðsverk: Geologisk Kort over Færøerne og Beskrivelse af Geologisk Kort over Færøerne saman við Arne Noe-Nygaard, 1969. Øldir og upphav, 1981.